

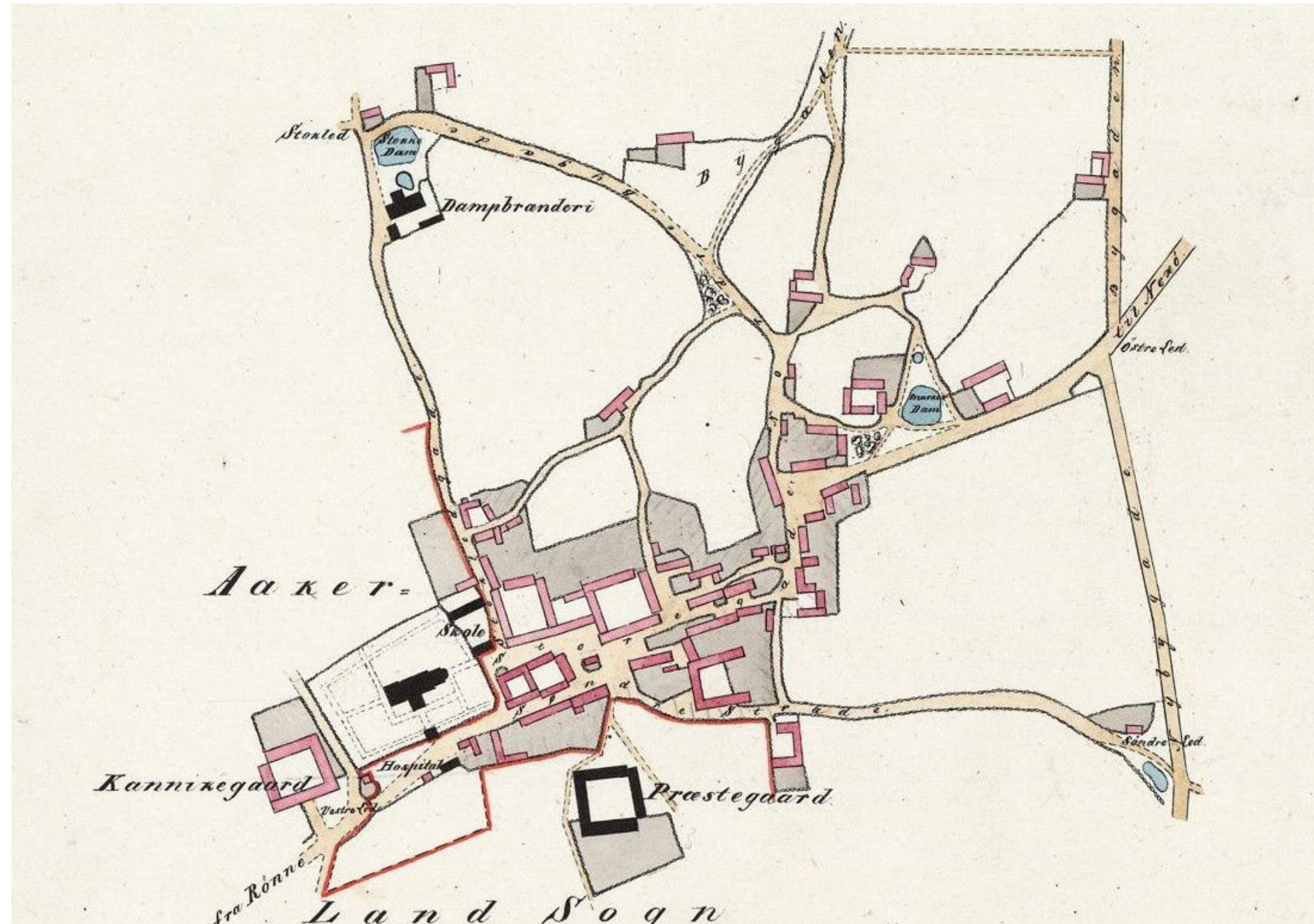

AAKIRKEBY HELHEDSPLAN

MAJ 2019

TREDJE NATUR

Historisk kort, Aakirkeby. Foto: www.skifteudrag-bornholm.dk

I Aakirkeby er der et ønske om at forstærke og understøtte det gode byliv, der allerede eksisterer. Dette er af yderste nødvendighed, hvis Aakirkeby i fremtiden skal være en moderne by med et varieret handelsliv og aktive og gode fællesskaber, som kan tiltrække nye tilflyttere og derved undgå landsbydøden, som kendetegner mange byer i landdistrikterne.

Byfornyelsesprogram for Aakirkeby, Bornholms Regionskommune, 2018

INTRODUKTION

Bornholms regionskommune arbejder aktivt med områdefornyelse for at skabe og sikre gode boligsociale forhold i øens byer og landsbyer. Områdefornyelse er en 5-årig helhedsorienteret byudviklingsindsats, som administreres og faciliteres af kommunen. Områdefornyelse sker i samarbejde med byens borgere, erhvervsliv, foreninger og institutioner og sigtet er at give byerne et løft, så at iboende potentialer udvikles og nye visioner om forbedrede rammer for bosætning og erhverv realiseres. Der er således fokus på at skabe en frodig grobund for vækst og initiativer for at fastholde indbyggerne og tiltrække tilflyttere og turister samt andre bornholmere. Områdefornyelse finansieres med 1/2-delen fra staten og 1/2-delen fra kommunen og der arbejdes aktivt med fundraising og tiltrækning af investorer for at realisere de visioner, som er en del af områdefornyelsen.

Med budget 2018 har kommunalbestyrelsen fokuseret på øens 3 største byer, der ikke i samme grad, som resten af øen, har været mål for fornyelse og udvikling. Indsatsen i større byer kræver, som konsekvens af størrelsen, flere ressourcer, idet der f.eks. kan være flere samlingssteder, torve, pladser m.v., der er mål for udviklingen, og flere projekter, som har rødder i de aktive lokalmiljøer.

I marts 2017 blev der i Aakirkeby afholdt et velbesøgt borgermøde, hvor der på vegne af AakirkeBYtinget blev fremlagt et forslag til en ny struktur og vision for bymidten. Efterfølgende indsendte AakirkeBYtinget en ansøgning til regionskommunens budgetforhandlingerne for 2018, hvor en række af de præsenterede tematikker ved borgermødet blev yderligere kvalificeret. Kommunen afsat en pulje på 400.000 kr. til projektopstart og proces for byudvikling i Aakirkeby i tæt samarbejde med byens borgere, erhverv og foreninger samt arkitekter og konsulenter. Arbejdets opstart blev berammet til den første halvdel af 2018 og, i det tidlige forår 2018, afholdt regionskommunen et møde med AakirkeBYtinget for at afklare projektorganiseringen og borgerinddragelsesprocessen. I juni, traf kommunalbestyrelsen beslutning om, at byudviklingsplanen skulle danne grundlag for en områdefornyelse.

I maj 2018, afholdtes et borgermøde for at kickstarte junimånedens åbne idekontor, hvor alle borgere kunne bidrage med forslag til tiltag, som kunne skabe merkvalitet i byen. Der var stor interesse for borger-mødet, hvor de ca. 100 fremmødte prioriterede 5 overordnede emner, som gav anledning til nedsættelsen af 5 arbejdsgrupper: Bymidten, Medborgerhus, Boliger, Trafik & Helhedsplan og Rekreative muligheder. Fællesnævnerne for grupperne var, at kommende tiltag skulle baseres på en stærk brandingstrategi, være bæredygtige (både socialt og ift. miljø), støtte det lokale erhvervsliv, skabe det gode liv for alle aldersgrupper, tilpasses handikappede brugere og være multifunktionelle. Grupperne arbejdede parallelt med idekontoret, som kørte på forskellige lokaliteter for at generere et bredt udsnit af ideer, og begge forløb førte til et klart billede af, hvilke indsatsområder skulle prioriteres under den kommende områdefornyelse:

- Branding
- Byrum og aktiviteter i bymidten, inklusiv trafiksanering og tilgængelighed
- Medborgerhus
- Boligudvikling
- Rekreative og grønne tilbud

Disse indsatsområder blev yderligere udfoldet i et byudviklingsprogram for områdefornyelse, som fremsendtes til godkendelse hos Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen. Programmet blev godkendt som områdefornyelsesindsats i starten af 2019, hvorefter der blev indgået en aftale med tegnestuen Tredje Natur om udarbejdelse af en helhedsplan med baggrund i byudviklingsprogrammet

I januar 2019, påbegyndte tegnestuen Tredje Natur arbejdet med en helhedsplan for Aakirkeby. Helhedsplanen skal ses som et brugbart strategisk redskab for at kunne, på en robust måde, styrke byens fortælling og det overordnede greb er bl.a. at sammenknytte bykernen og den grønne periferi, så at nye muligheder for udvikling understøttes. Planen bliver til bl.a. på baggrund af det godkendte program, som afspejler borgerinddragelsesprocessen, en fælles (tegnestuen og styregruppen) registreringstur, en række analyser og en kritisk gennemgang af forarbejderne. Tredje Natur kendetegnes ved at have et skarpt syn på byens fortælling samt ved deres nytænkende og bæredygtige måde at styrke fortællingen på, med respekt for grundlaget og et blik mod fremtiden.

Bornholms Regionskommune, 2019

Aakirkeby fremstår i dag som en historisk by med mange tidssvarende aktiviteter. Nærværende helhedsplan tager afsæt i byens historiske egenart, og regionale attraktioner og søger at sammenbinde de mange potentialer og aktiviteter. Helhedsplanen koncentrerer sig primært om et nyt greb omkring den historiske bykerne, samt etableringen en ny forbindelse sydover forbi Aakirkebyhallerne, NaturBornholm og til det geologiske landskab syd for byen.

Det som skal kendetegne Aakirkeby i fremtiden, er både originalitet, sammenhæng og autenticitet. Ved at styrke de historiske kvaliteter og formidle sammenhæng til naturen, og geologien er det helhedsplanens sigte, at skabe et fornyet signalement af Aakirkeby, som en moderne og rekreativ naturby med en byhistorisk forankring, et dynamisk handelsliv, nye boformer og et stærkt foreningsliv.

Der er i dag mange kvaliteter og engagement i byen, men også flere steder hvor potentialerne kan styrkes og forbindes. Både indadtil i bykernen, i byens udstrækning og også i samklang med de større regionale bevægelser, så som Grøn Bølge i Almindingen og Linjer i landskabet sydover, samt kommunens og erhvervslivets udviklingsstrategier. Det er håbet at Aakirkeby tager ejerskab til helhedsplanen og er medudviklende i de kommende år med idéer, engagement og vedholdenhed.

AAKIRKEBY I DAG

LOKALE FORTÆLLINGER

En blanding af bolig og erhverv ved Eskildsgade

Et møde mellem materialer.

Et af Aakirkebys genkendelige monumenter. En gase og tre gæs udført af billedhuggeren Paul Ranslet

Præstedammen og de omkransende huse.

En farvepalet der integrerer nye og gamle huse i Aakirkeby

Bisonokse, Foto: holidaysonbornholm.com

Et kig langs torvet mod Aa Kirke

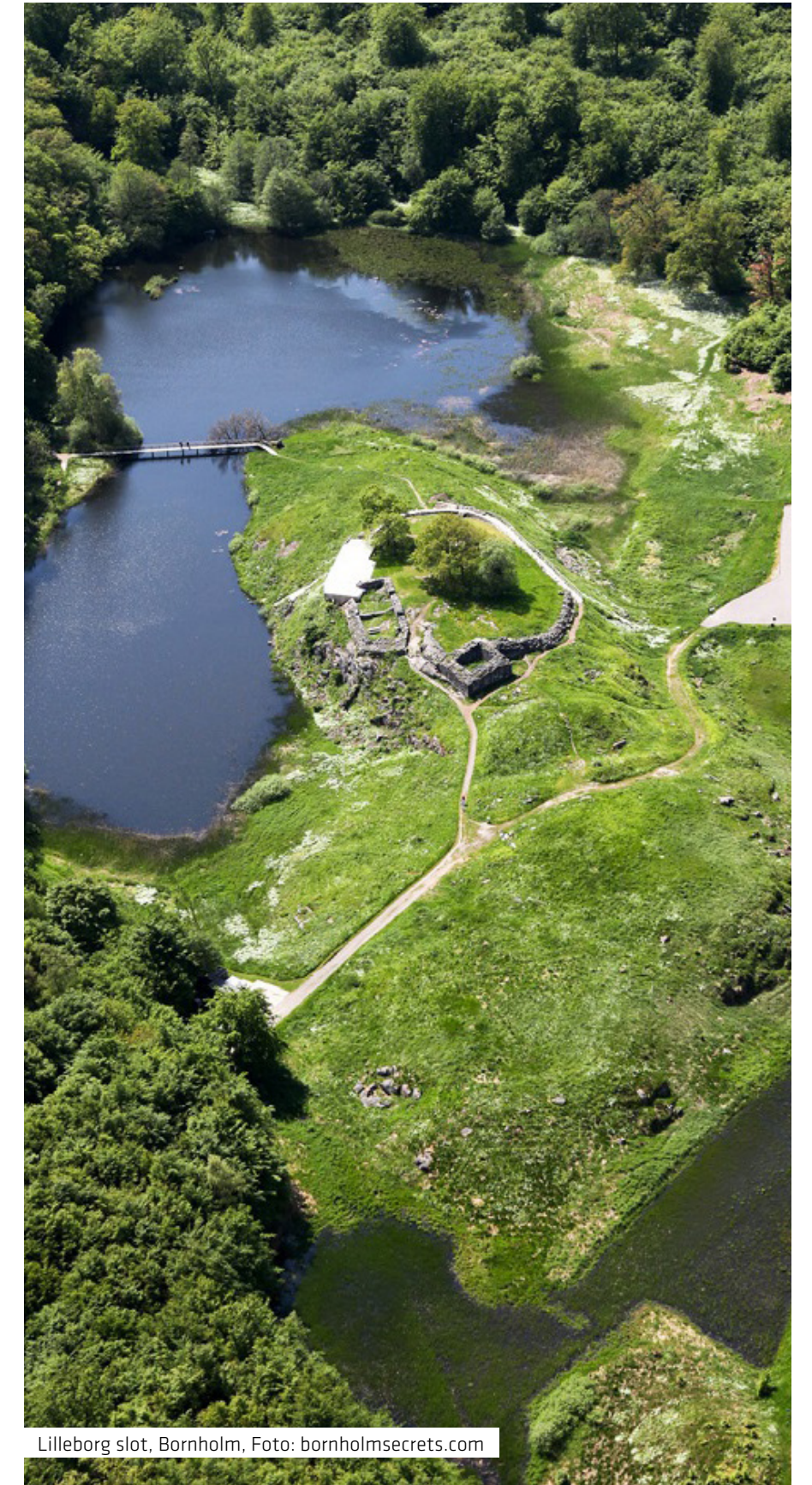
NaturBornholm, Aakirkeby, Foto: Naturbornholm.dk

Davidskolen set fra Østergade

Ekkodalen, Bornholm, Foto: wikipedia.org

Lilleborg slot, Bornholm, Foto: bornholmsecrets.com

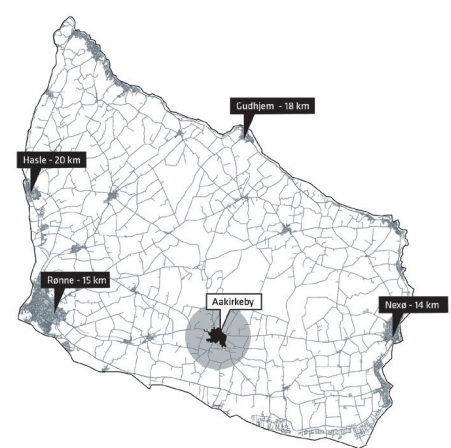

AAKIRKEBY PÅ BORNHOLMSKORTET

KORTLÆGNING

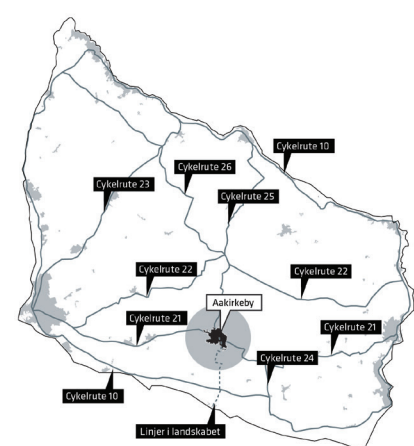
Aakirkeby på det sydlige Bornholm er øens tredjestørste by med 2.083 indbyggere (2018). Som den eneste af øens tidligere købstæder ligger Aakirkeby inde i landet, fem kilometer fra kysten, 16 km øst for Rønne, 21 km sydøst for Hasle, 29 km syd for Allinge-Sandvig, 18 km syd for Gudhjem, 22 km sydvest for Svaneke, 14 km vest for Nexø og 16 km nordvest for Snogebæk. Byen ligger i Bornholms Regionskommune, der hører til Region Hovedstaden.

Aakirkeby er den eneste by i Aker Sogn. Aa Kirke, der er Bornholms ældste kirke fra omkring år 1100, ligger i byen og er navngivet derefter. Aakirkeby har fungeret som handelsby for de omkringliggende landområder gennem hele sin levetid, og var en af de vigtigste byer i middelalderen med købstadsstatus, selvom byen ikke har en havn i modsætning til Bornholms andre handelsbyer.

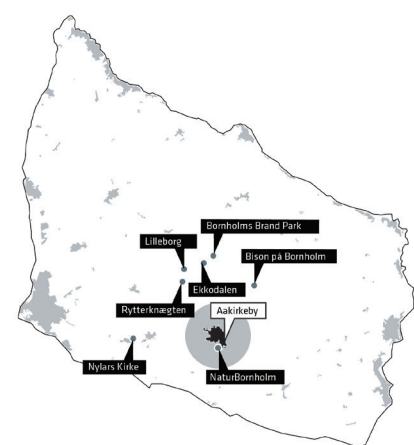
INFRASTRUKTURELLE FORBINDELSER

Infrastrukturelle forbindelse på tværs af øen samt afstande mellem Aakirkeby, og nogle af de største byer understreger Aakirkebys stærke, centrale placering.

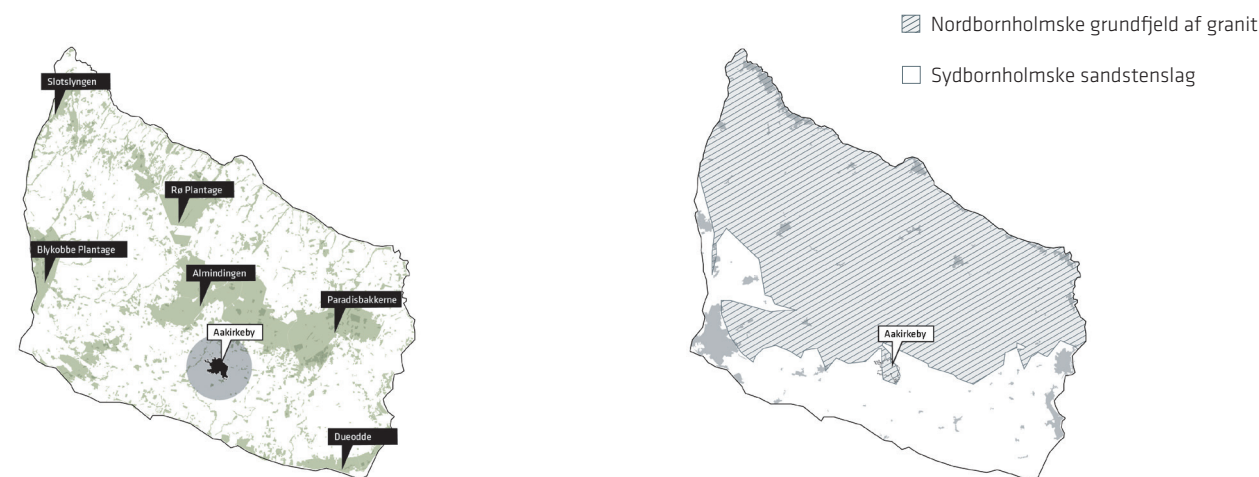
CYKELSTIER

Placering af eksisterende cykelruter samt placeringen af den kommende forbindelse mellem Aakirkeby og Boderne mod syd (Linjer i landskabet).

AKTIVITETER OG SEVÆRDIGHEDER

Placering af aktiviteter og seværdigheder omkring Aakirkeby, bl. a. Ekkodalen, Bison Bornholm, NaturBornholm, Lilleborg og Rytterknægten.

GEOLOGISKE FORHOLD

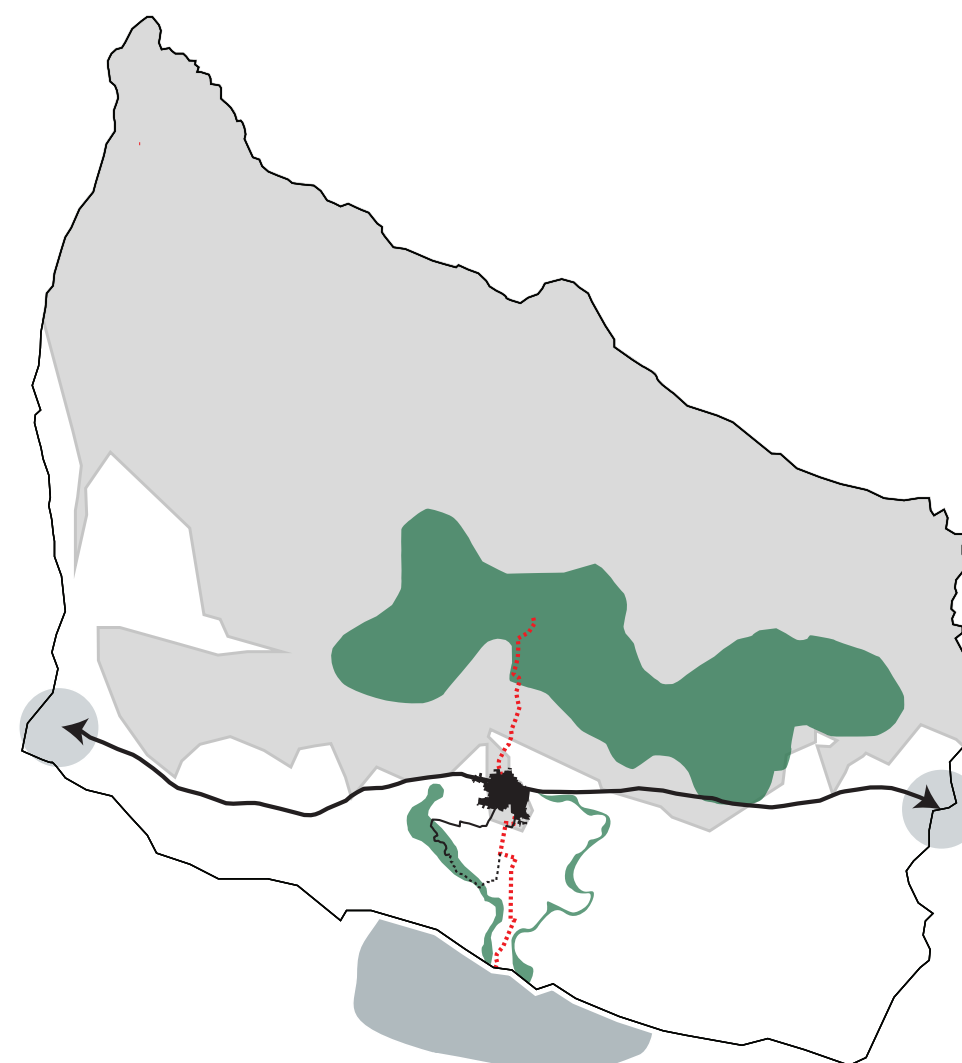
Aakirkebys enestående placering ved brudlinjen mellem det nordbornholmske grundfjeld af granit, og de yngre sydbornholmske sandstenslag giver anledning til bogstavelig talt at skræve over 1.200 mio. år geologisk fortælling.

NY FORTÆLLING

KULTUR- & NATURAKSE

Aakirkeby er kendetegnet ved sin centrale placering på Bornholm. Midt på den øst-vestgående kulturforbindelse mellem Rønne og Nexø, og midt på nord-sydgående naturforbindelse mellem Almindingen, og den sydlige kyst er Aakirkeby et vigtigt solar plexus i Bornholm. Denne position har helhedsplanen til formål at styrke og udvikle.

Med Linjer i Landskabet, nye cykelforbindelser, handelsmuligheder, naturgenoprettelse, nye boligformer og -områder og et fornyet blik på den samlede fortælling skal helhedsplanen tjene som et centralt redskab i byens kommende udvikling.

AA KIRKE

Aa Kirke er en af Bornholms største og ældste kirker. Kirken er bygget i sidste halvdel af 1100-tallet ad flere omgang og de forskellige byggefaser kan ses i murværket, der består af flere forskellige stentyper.

ALMINDINGEN

Blot 3 km fra centrum af Aakirkeby ligger Almindingen, Bornholms store skov, der med sine 6.000 hektar er Danmarks femte største. Der er en række seværdigheder i kort afstand fra Aakirkeby, bl.a. de gamle borge Lilleborg og Gamleborg, Ekkodalen og Rytterknægten.

NATURBORNHOLM

NaturBornholm, beliggende ved Klintebakken i Aakirkebys sydlige udkant, er et oplevelsescenter om Bornholms tilblivelseshistorie, natur og geologi. Oplevelsescentret har 60.000 besøgende om året, og er klart den mest besøgte attraktion beliggende i området.

BISON BORNHOLM

I 2012 ankom syv voksne europæiske bisonokser til indhegningen i Almindingen på Bornholm, som en del af projektet Bison Bornholm. Indhegningen der ligger blot 5 km nord for Aakirkeby giver en sjælden mulighed for de lokale og turister at komme tæt på den truede dyreart.

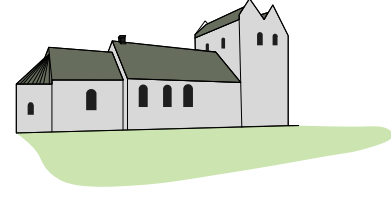
LINJER I LANDSKABET

Projektet Linjer i Landskabet er en anlagt oplevelsessti i landskabet omkring Aakirkeby. Projektet har til formål at iscenesætte områdets enestående geologiske forekomster via landskabelige og arkitektoniske oplevelsespunkter.

FOR- OG FREMTID

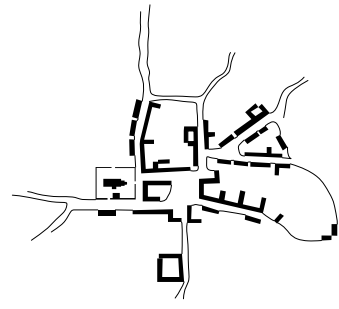
AAKIRKEBY I ÅRSTAL

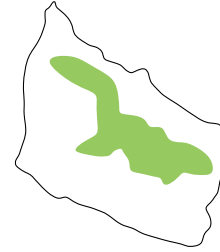
KIRKEN

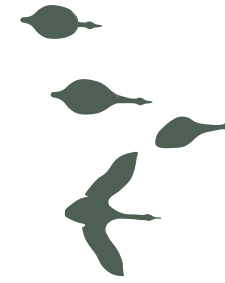
KØBSTADEN

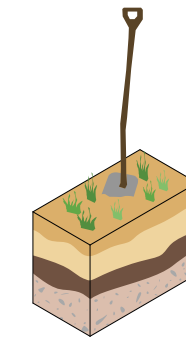
HISTORISK BYPLAN

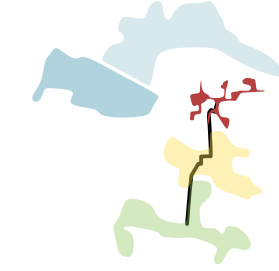
NATUR- OG KULTURAKSEN

LOKAL FORANKRING

GEOLOGISK FORTÆLLING

UDVIKLINGSOMRÅDER

SAMLLENDE OG INKLUDERENDE HELHEDSPLAN

1100-TALLET
AA KIRKE

1346
KØBSTADSRETTIGHEDER

1700-1800-TALLET
SVÆRE TIDER & MARKEDSDAGE

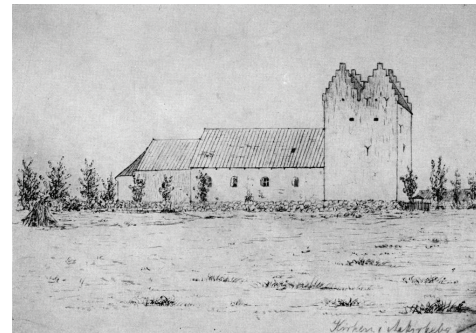
1900 - TALLET
JERNBANE OG EN FORANDRET BY

1996
650 ÅRS KØBSTADSJUBILÆUM

2000
NATURBORNHOLM

2019
HELHEDSPLAN

2019-
BYRUM

Aakirkeby er formentlig anlagt som landsby omkring 1100, og den blev meget tidligt samlingssted for hele Bornholm.

Aa Kirke har fået sit navn fra de to åløb, der omkranser den, Læsåen og Grødby å. Kirken er Bornholms ældste kirke og blev opført i sidste halvdel af 1100-tallet.

Som Bornholms hovedkirke blev den lagt inde i landet, hvor vejene krydsede.

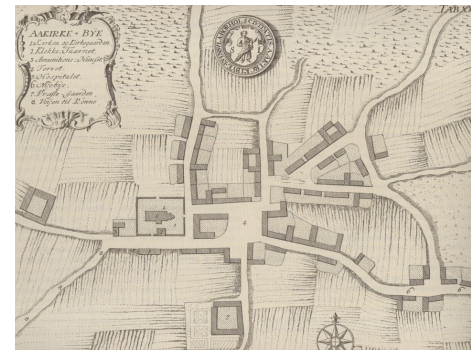
Byen og kirken ligger på en granitknold, hvorfra man kører ned i det flade sydland mod Pedersker og Nexø.

Byen var meget tidligt både kirkeligt centrum og tingsted for hele øen, og den har med sikkerhed fungeret som købstad med torvehandel i midten af 1200-tallet.

Aakirkeby fik købstadsrettigheder d. 7. december 1346, og var med lokalisering af landsting og kirkelig styring, en af Bornholms betydeligste byer, hvor der på denne tid kun lå spredt bebyggelse inde på øen.

Aakirkebys beliggenhed inde i landet gjorde landbruget til den vigtigste indtjening, men byen benyttede dog en lille havn ved Raghammer på Bornholms sydkyst.

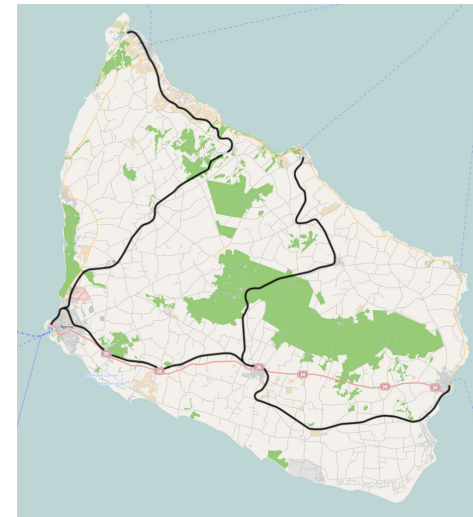

Trods byens lokale storhedstid i middelalderen bidrog krige, pest og brande dog til, at den udbredelse helt op til 1700-tallet var begrænset til bebyggelse omkring den centrale plads og i mindre udstrækning langs indfaldsvejene.

Ved middelalderens slutning mistede byen sin gejstlige betydning, havnen sandede til, og i 1776 flyttedes Bornholms tingsted fra Aakirkeby til Rønne.

Byens betydning var herefter meget begrænset, og den forblev en af landets mindste købstæder. Til trods for sin købstadstatus bevarede byen et påfaldende landsbypræg langt ind i 1800-tallet, omgivet af gode, frugtbare dyrkningsmarker og god adgang til vand.

På trods af de svære tider, opstod der i Aakirkeby også et livligt markedsmiljø. I begyndelsen af 1800-årene var hestemarkederne den store begivenhed i Aakirkeby. Disse holdtes på Grønningens område, der i dag er kendt som Præstedammen. Handelen med kvæg foregik på Torvet og Sildetorvet. Det var også her, gøglere og spillemænd sammen med kræmmerne udfoldede sig. I vintre med sne og slædeføre arrangeredes der travløb.

Der udvikledes efterhånden et egentligt handelsliv med forretninger i byen, og de vigtigste erhverv var stadig handel, håndværk og jordbrug. Befolkning fordobledes i sidste halvdel af 1800-tallet, men det var også fra et meget lavt udgangspunkt. I 1901 boede der, trods væksten, således stadig kun 1.176 indbyggere i Aakirkeby.

I 1900 åbnede jernbanestrækningen Rønne-Nexø med Aakirkeby, som en central stationsby. Året efter blev strækningen fra Aakirkeby til Almindingen åbent, som senere blev videreført til Gudhjem, og således blev Aakirkeby øens trafikale knudepunkt.

I tilknytning til landbruget opstod i 1900-tallet desuden noget mindre industri. Vigtigst blev Bornholms Andelshørfabrik, der blev anlagt i 1941. Den beskæftigede ca. 80 ansatte omkring 1960 og var dermed byens største virksomhed.

Aakirkeby blev en by i hurtig vækst og med det, medfulgte en kraftig byomdannelse og byvækst mod nord og øst. De nye kvarterer blev opført med lige gade og skarpt skårne hushjørner.

Over de sidste 60 år er det arkitektoniske særkende dog ikke blevet bevaret. For eksempel, måtte to store gårde ved torvet vige for rutebiler og parkeringspladser, mens andre særlige huse overgav deres plads til bankvirksomheder.

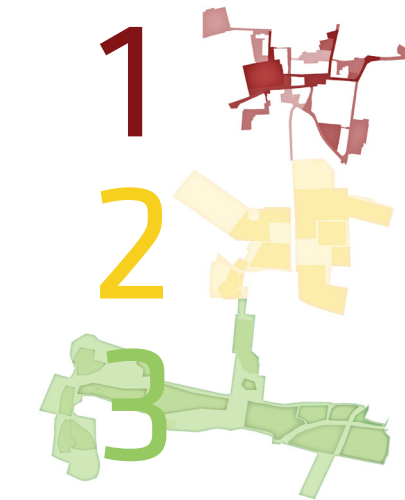
I 1996 fejrer Aakirkeby 650 års købstadsjubilæum. Denne store begivenhed bliver markeret med festligheder og tre gaver til byen: bronzeskulpturen »En gøse og tre gæs« af billedhuggeren Paul Ranslet som var en gave fra Aakirkeby Borgerforening, vandfontænen, som var en gave fra Unibank (Unibank der senere blev til Nordea) og mosaik doneret af Sparekassen Bornholms Fond.

NaturBornholm er et oplevelsescenter om Bornholms tilblivelseshistorie, natur og geologi, beliggende i den sydlige udkant af Aakirkeby, hvilket blev indviet 16. maj 2000 af husets protektor, Prins Henrik og initiativtageren Birthe Juel Jensen.

Oplevelsescentret er den største turistsatsning på Bornholm og tiltrækker 60.000 besøgende om året.

NaturBornholm er tegnet af den danske tegnestue - Henning Larsen.

Aakirkeby i dag er en naturnær by med en etableret infrastruktur, velfungerende butikker, flere typer boliger og gode servicetilbud.

Aakirkeby er i dag primært en handels- og serviceby, og ¾ af erhvervsstyrken var i 2002 beskæftiget inden for disse faggrupper. Byen er bl.a. hjemby for TV2's regionalafdeling på Bornholm.

Der findes to skoler og børneinstitutioner, dagplejetilbud, plejecenter, lægehus og et apotek, et levende erhvervmiljø, et af øens store centre for sport og idræt, to oplevelsescentre, og fire dagligvareforretninger.

Selv med de mange gode tilbud og rammer, har Aakirkeby dog svært ved at skabe den stærke og positive identitet i folks bevidsthed.

I marts 2017 blev der i Aakirkeby afholdt et velbesøgt borgermøde, hvor der på vegne af AakirkeBYtinget blev fremlagt et forslag til en ny struktur og vision for bymidten.

I maj 2018, afholdtes et borgermøde for at kickstarte juni månedens åbne idekontor. Hvor alle borgere kunne bidrage med forslag til tiltag, som kunne skabe merkvalitet i byen.

I februar 2019 har tegnestuen Tredje Natur fået til opgave, at udarbejde en helhedsplan for Aakirkeby.

HELHEDSPLAN

SKALA 1:5000

Nærværende helhedsplan forsøger at skabe et klart tematisk overblik over Aakirkebys mange kvaliteter og potentialer, som kan tjene som et konsistent grundlag for udviklingen. Overordnet definerer planen 5 karakteristiske udviklingsområder: (1) Bykernen, (2) Området ved hallerne og sportsbanerne, (3) NaturBornholm og det geologiske landskab, (4) Boligområdet vest ved Kannikeskoven og (5) Erhvervsområdet i nord.

Hvert område rummer sine egne karakteristika, potentialer og aktører. Der er primært fokuseret på område 1, 2 og 3 i helhedsplan, og hvordan disse fysisk kan sammenbindes.

1. BYKERNEN

Området er defineret af kirken, torvet og de historiske bygninger og byrum samt de mange handelsmuligheder.

2. DET AKTIVE FÆLLESSKAB

Området rækker fra Aakirkebyhallerne til Bavnet, og rummer de mange aktive sportsbaner og kommende potentialer der spænder fra skolehaver til kommende større projekter, som det omtalte vandkulturhus og konferencecenter.

3. NATUR OG LÆRING

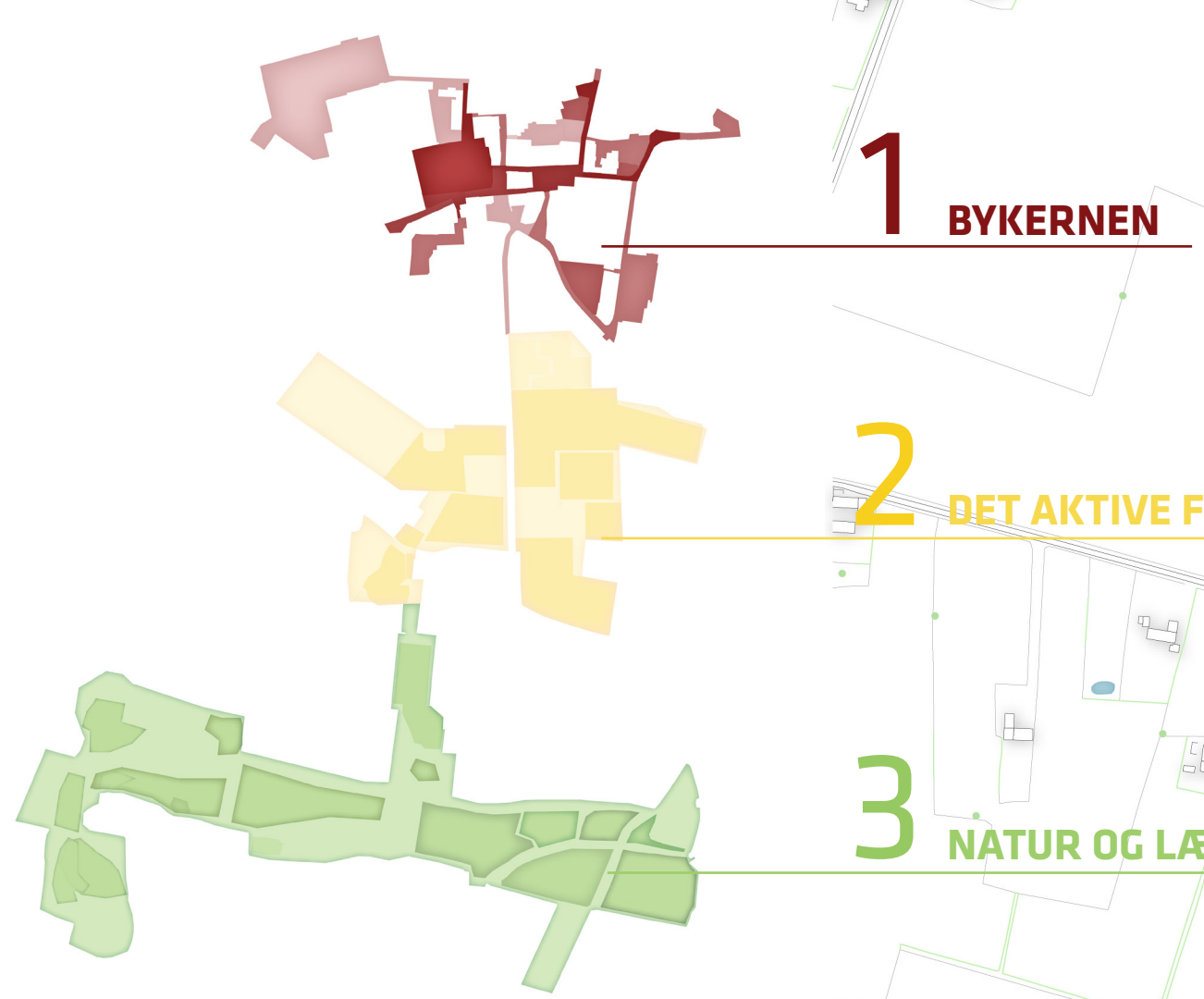
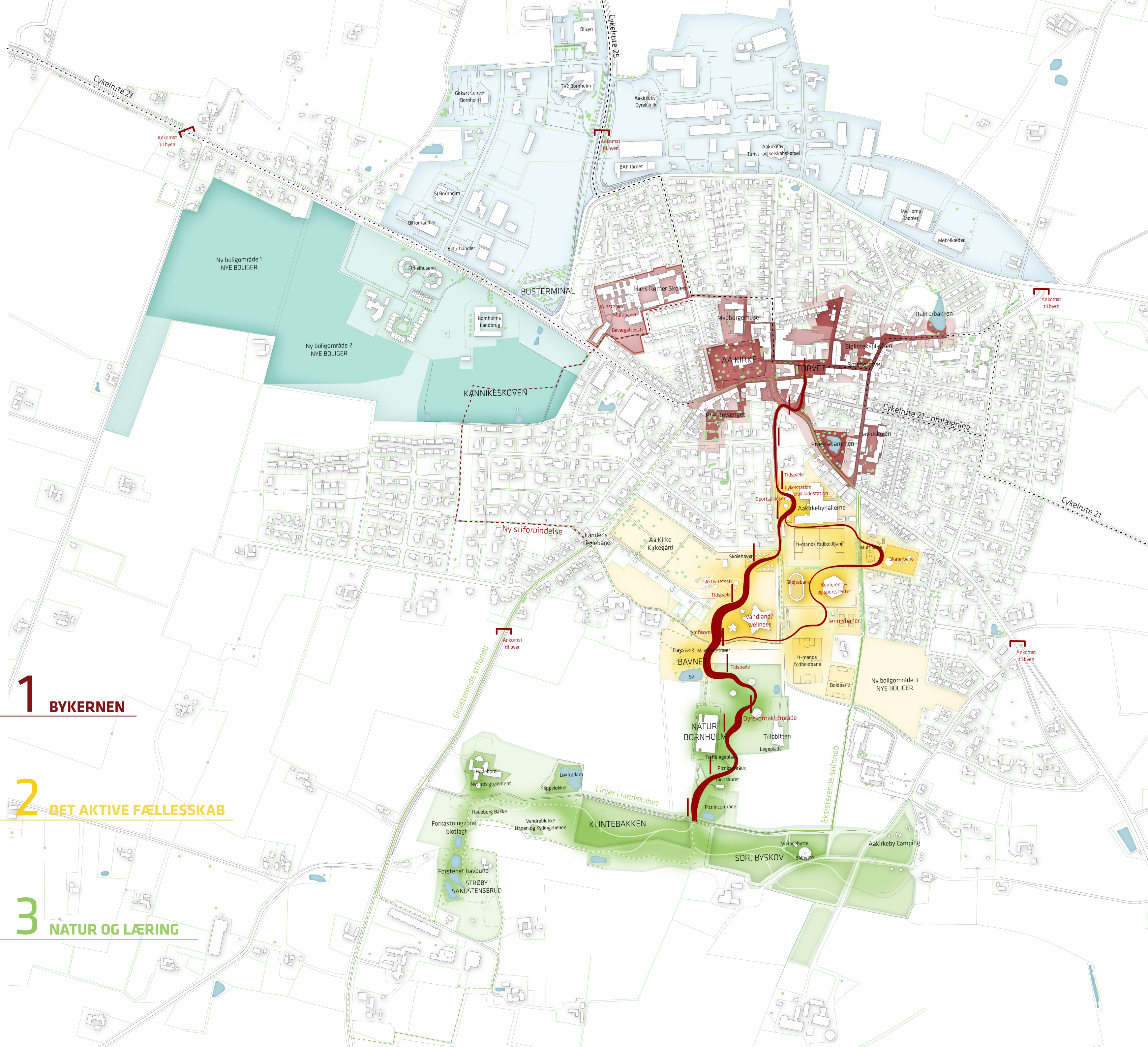
Områdets centrale aktør er NaturBornholm, og de tilstødende arealer ved Klintebakken og Sdr. Byskov.

NERVEBANEN

Bykernens forbindelse til de sydlige områder er i dag ikke velfungerende og distancen opleves som lang. De tre områder foreslås sammenbundet med en fysisk struktur, en bymæssig nervebane, der forbinder de nuværende aktiver, og skaber grobund for nye. Nervebanen spænder fra torvet over hallerne til Klintebakken og skaber dermed en klar fysisk forbindelse på ca. 1,2 km. der vil tjene som en central akse i Aakirkebys udvikling. I den forbindelse foreslås der tidspæle for hver 100 meter langs nervebane, som indikere de geologiske lag. Så for hver tidspæl trædes der 100 millioner år tilbage i den geografiske fortælling.

BYPORTENE

Der opleves i dag en uformidlet overgang mellem de nyere parcelhusområder og bykernen, og Aakirkebys periferi, som er relativt udflydende. For at styrke oplevelsen og formidlingen af Aakirkeby for besøgende og gennemrejsende bør byen træde mere i karakter og defineres bedre. Allerede her skal fortællingen om byen begynde, og ankomsten kan markeres med nyfortolkede byporte, der markerer byen ved de centrale ankomstveje til byen.

BYKERNEN
SKALA 1:1200
HANS RØMER SKOLEN

HISTORISK BYPLAN

Med kirken fra 1100-tallet og en eksemplarisk historisk byplan emmer byen af levend liv og landsbycharme. Byplanen definerer en serie af rum og bygninger, der dels bærer præg af et middelalderligt rumforløb, der antageligt er forhandlet med terrænets naturlige bevægelsesmønstre, og dels en bygningsmæssig stringens der definerer torv, gader og passager tydeligt. I historisk kortmateriale der går flere hundrede år tilbage er bykernen allerede veletableret, og kendetegnet ved et varieret centralt byrum og et organiske gadeforløb.

Disse karakterer er fortsat omdrejningspunktet for Aakirkeby. Helhedsplanens nye greb for bykernen er derfor at skabe ét samlende gulv, der formidler de mange funktioner og destinationer i én sammenhængende oplevelse. Et gulv der forbinder Aakirkebys oplagte motiver med de skjulte fortællinger og nye tilkomne oplevelser.

BYRUMSFORLØB

Det primære byrumsforløb er naturligvis den øst-vestgående streng mellem kirken og henover bytorvet mod Smedetorvet. Dernæst er den nordgående forbindelse til den gamle kirke og vandtårnet en karakterfuld streng at prioritere.

Vi anbefaler at placere medborgerhuset i det gamle kommune kontor, da dette vil stimulere flowet i Jernbanegade, og relationen til kirken samt biblioteket og Hans Rømer Skolen. I bykernens periferi bør der også indtænkes det charmerende baghavemiljø i Præstevænget, turen ned omkring Præstedammen og Davidskolen, samt forbindelsen til Doktorbakken.

I det centrale byrum omkring torvet er det vigtigt, at der tages hensyn til både bløde trafikanter og handlende. Derfor foreslår vi at arbejde med et niveaufrit shared space med korttidsparkering til de handlende. Markeringer i belægninger viser kantzoner, parkeringsfelter og kørebane. Det kan overvejes at sænke trafikhastigheden igennem bykernen. Langtidsparkering bør foregå bagom butikkerne i de centrale parkeringsområder. Bedre skiltning, renovering af parkeringsarealer og regulering er et generelt fokuspunkt i det kommende arbejde, for at kunne skabe en hensigtsmæssig færdsel hos de besøgende, der kommer i bil og dermed en god oplevelse for alle. Udover bykernen udpejes der tre trafikale knudepunkter, der kræver særlig opmærksomhed.

Et helt centralt punkt i helhedsplanen er at forbinde bykernen med de vigtige funktioner sydover via Nervebanen. Derfor er det vigtigt at denne forbindelse er et tydeligt anslag i bykernen, således beboere, handlende, foreningsliv og turister i langt højere grad oplever synergi mellem Aakirkebys attraktioner. Dermed forbinder helhedsplanen Aakirkeby både til de historiske lag og de nye fortællinger.

TORVET

REFERENCER

Tredje Natur, Klimafilsen
Klimafilsen med rødt genbrugt tegl som tilslag

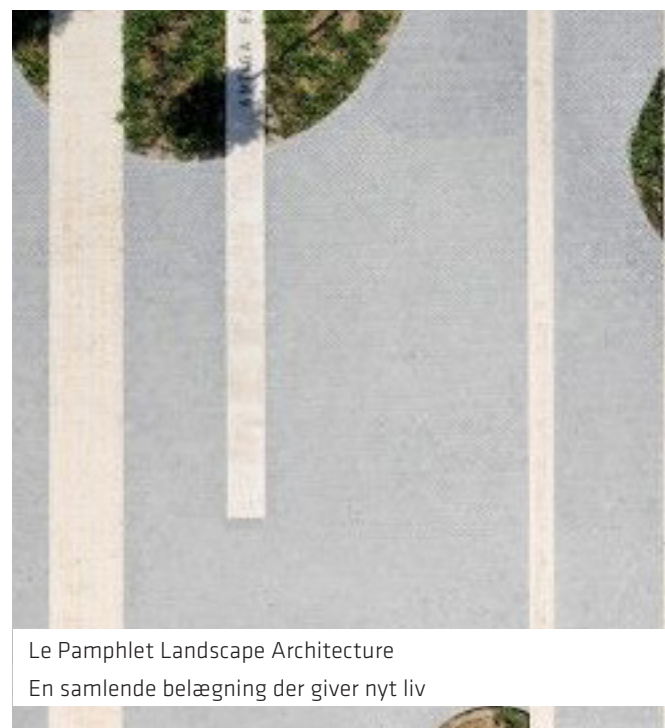
Kristine Jensen, Jelling
Monumenterne formidler arkæologiske fund

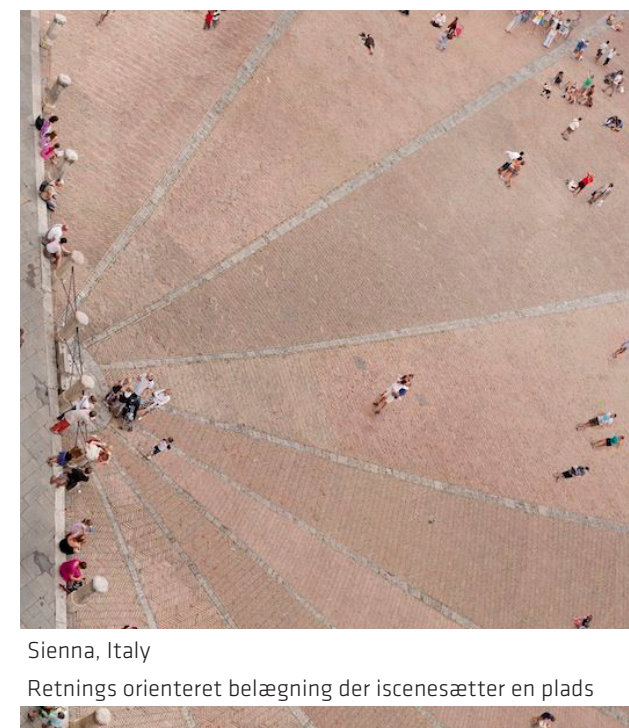
Zollhallen Plaza, Atelier Dreiseitl, Freiburg, Tyskland
Plads biotop der er tilpasset belægningen

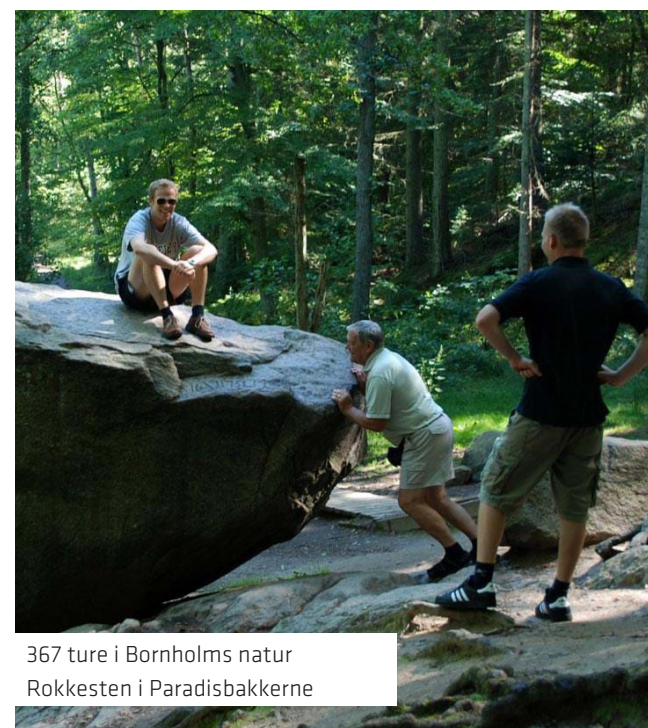
Territori24 | acces_sos, Barcelona, Spanien
Segre STREET.

Le Pamphlet Landscape Architecture
En samlende belægning der giver nyt liv

Sienna, Italy
Retnings orienteret belægning der iscenesætter en plads

367 ture i Bornholms natur
Rokkesten i Paradisbakkerne

Bykernen formidles gennem et nyt samlende gulv, der både skaber sammenhængskraft og formidler vej rundt til byens seværdigheder og handelsmuligheder. Det er vigtigt at byrummet både styrker den historiske fortælling og også udpeger den nye forbindelse, nervebanen.

Torvet vil fortsat være Aakirkebys naturlige solar plexus, hvor alle støder på hinanden og deler deres oplevelser. Cyklende tager et pitstop ved bageren og får pumpet cyklen, drenge og piger i fodboldtøj suser ned mod banerne, bemærkelsesværdige naturelementer levendegør den geologiske fortælling, og pladsen fremstår grøn og inviterende for handlende og besøgende turister fra NaturBornholm. Medborgerhuset er lige rundt om hjørnet ved kirken, handlen trives og de nye boligområder tiltrækker nye beboere til byen.

Byrummene skal ses som et nyt formidlings- og oplevelseslag, der styrker helhedsoplevelsen, frem for en total make-over. Altså en ny samlende og bæredygtig identitet, der genbruger mange eksisterende materialer og elementer.

NERVEBANEN

SKALA 1:2500

Nervebanen er en ny stiforbindelse der forbinder bykernen med områderne ved hallerne, NaturBornholm og naturgrundlaget i syd. Med over 60.000 årlige besøgende i oplevelsescenteret er der et oplagt potentiale i, at forbinde områderne bedre og udvide fortællingen om Aakirkeby.

Nervebanen søger at forbinde byen med byens mange stærke kulturer og naturfortællinger, som i dag kan opleves lidt spredte og svagt formidlet. På de 1.200 meters længde føres stiens brugere 1.200 millioner år tilbage i tiden, og til oplevelsen af den geologiske randzone syd for NaturBornholm. Banen har til formål at levendegøre den geologiske og kulturhistoriske fortælling om naturen, Bornholm, Aakirkeby, og hvordan vores byer kan udvikles i fremtiden.

Nervebanen forener mange typer stier i ét. En formidlingssti, en nabosti, en geosti, en klimasti, en bysti, en beboersti og en turiststi, en promenadesti, en legesti, en rekreativ sti, en sportssti, en oplevelsessti, en natursti og en læringssti. Det er tanken at stien forbinder områdets attraktioner, og vil danne ryggrad i de kommende udviklingsfaser i byen. Kort sagt skabe en ny nerve eller puls i Aakirkeby.

Stien starter på torvet og bevæger sig mod syd. Her møder stien den første store attraktion i Aakirkebyhallerne og de mange sportsbaner. Herefter forbinder stien sig til de foreslåede skolehaver og kommende udviklingsmuligheder, som for eksempel et nyt vand- og wellnesscenter, og et konference- og sportscenter. Stien kan slå et ekstra loop indover boldbanerne til multibanen i øst og skabe yderligere sammenhæng i området.

Herefter fortsætter Nervebanen mod Bavnet og NaturBornholm. Områderne omkring NaturBornholm og Trilobitten savner generelt aktivitet, og naturpræg og kobling til de nære åbne områder. Her er foreslået et dyrekontaktområde, og der kunne skabes et picnicområde på kanten mod Klintebakken og Sdr. Byskov. Herefter afrundes Nervebanen og formidler overgang til de mange stier i de grønne områder og geologiske oplevelser.

NERVEBANEN

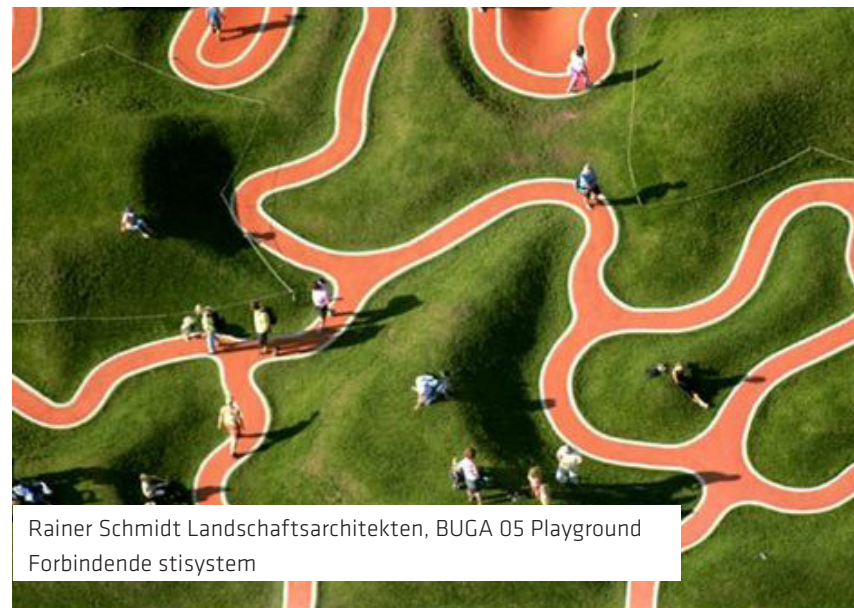
SAMMENHÆNGENDE, REKREATIVE OG GRØNNE TILBUD OG AKTIVITETER

Eksempel på geologiske artefakter langs Nervebanen
Foto: Lars Kimer, sn.dk

De gamles by, Nørrebro. Foto: kopenhavnergron.dk
En grøn oase der har klappedyr

Rainer Schmidt Landschaftsarchitekten, BUGA 05 Playground
Forbindende stisystem

Turescape, Red ribbon park, Kina
En rød sti der bugter sig i naturen

England, Foto: playgroundsaclassroom.com
Naturlegeplads med faciliteter til at lære om naturen

Arne Quinze, Brussels, Belgien
Eksempel på kunstgenstande i det grønne

Haver-til-Maver i Aarhus
Skolehaver giver anledning til læring og positive fællesskaber

Livet i Nervebanen bobler. Den nye forbindelse har skabt et klart orienterings- og samlingspunkt der binder bykernen tættere sammen med foreningslivet og naturen. Skolehaverne summer af aktivitet, læringsstien tiltrækker turister og sports- og godfolk bruger stien dagligt.

I det fjerne toner det nye vand- og wellnesshus frem imellem de nyplantede naturområder mellem NaturBornholm og Trilobitten. Nervebanen skaber mere bevægelse og sundhed og styrker naboskabet. Samtidig lokker den besøgende til og inviterer turister til at udforske Aakirkeby's historiske byrum og handelsliv, hvor den geologiske og naturmæssige fortælling er blevet til en integreret del af oplevelsen af Aakirkeby.

PRINCIPSNIT

NERVEBANEN OG GADERUM

Principsnitene placeres tre strategiske steder i helhedsplanen, ved Aakirkebyhallerne (snit A-A), på tværs af Eskildsgade (snit B-B) og ved det trafikale knudepunkt ved Bibliotekspladsen (krydset mellem Doktorbakken og Eskildsgade - snit C-C).

AAKIRKEBYHALLERNE

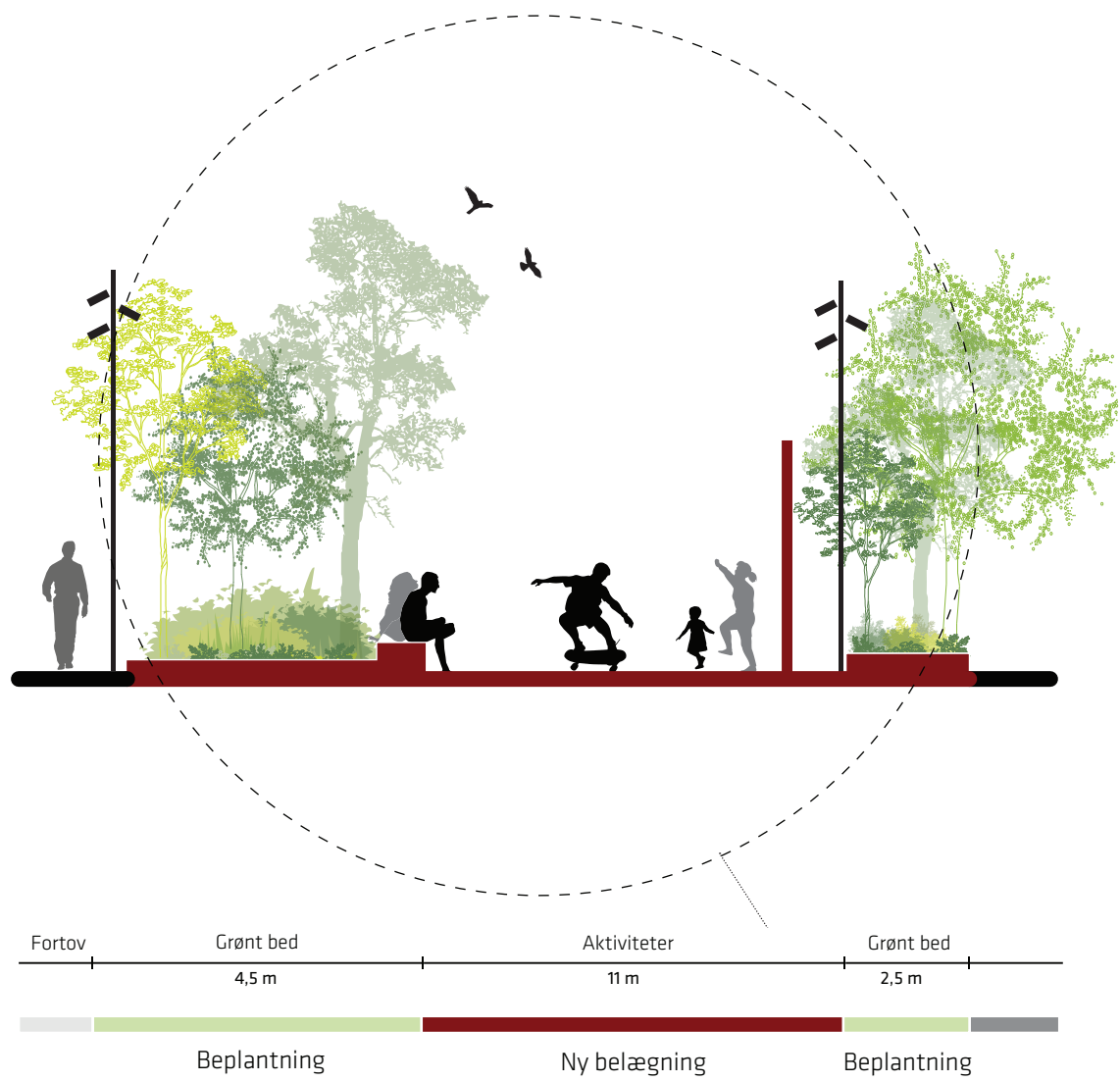
Snittet ved Aakirkebyhallerne (A-A) er et eksempel på indretningen af Nervebanen. Stien indrettes med plads til sportsaktiviteter, og opholdsområder, der er med til at skabe mødesteder for social interaktion på tværs af alle aldersgrupper. Træer og beplantninger langs Nervebanen sikrer opholdsniche og skærmer af for biltrafik. For at styrke sammenhængen mellem Nervebanen og Aakirkebyhallerne anbefales det at aktivere bygningens vestlige facade og skabe en spændende, imødekomende indgangsparti.

ESKILDSGADE

I det centrale byrum er det vigtigt, at der tages hensyn til både bløde trafikanter og handlende. Derfor anbefales det at arbejde med et niveaufrit shared space med korttidsparkering til de handlende ved Eskildsgade (Snit B-B). Langtidsparkering bør foregå bagom butikkerne i de centrale parkeringsområder.

KRYDSET VED BIBLIOTEKSPLADSEN

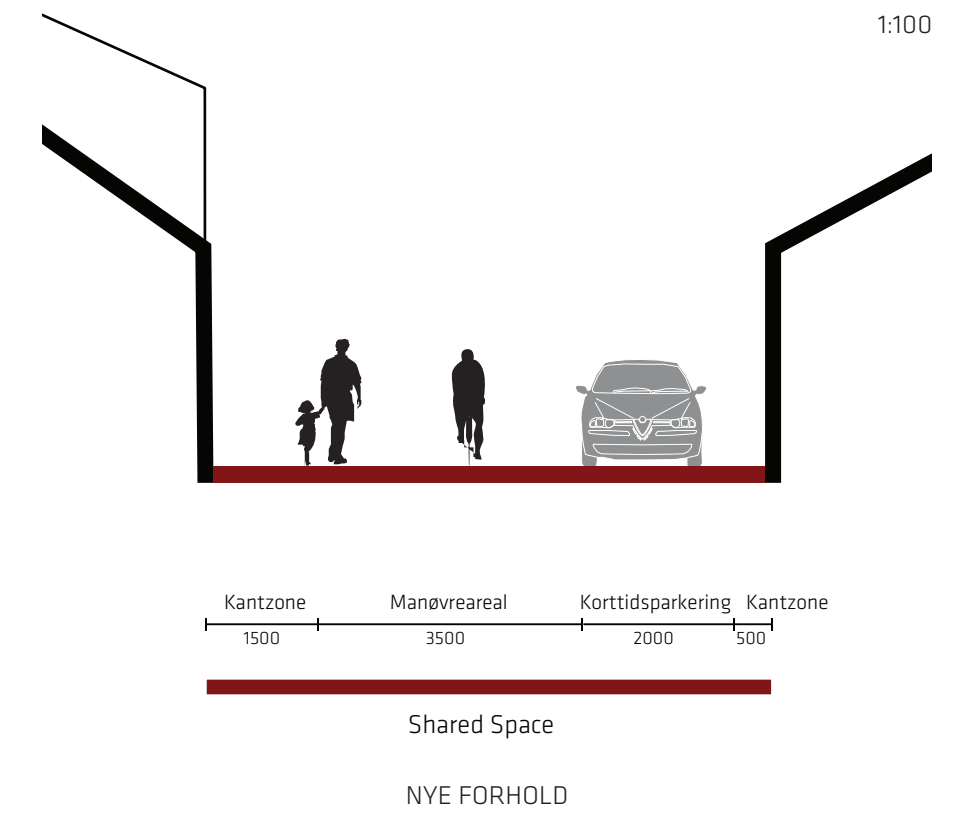
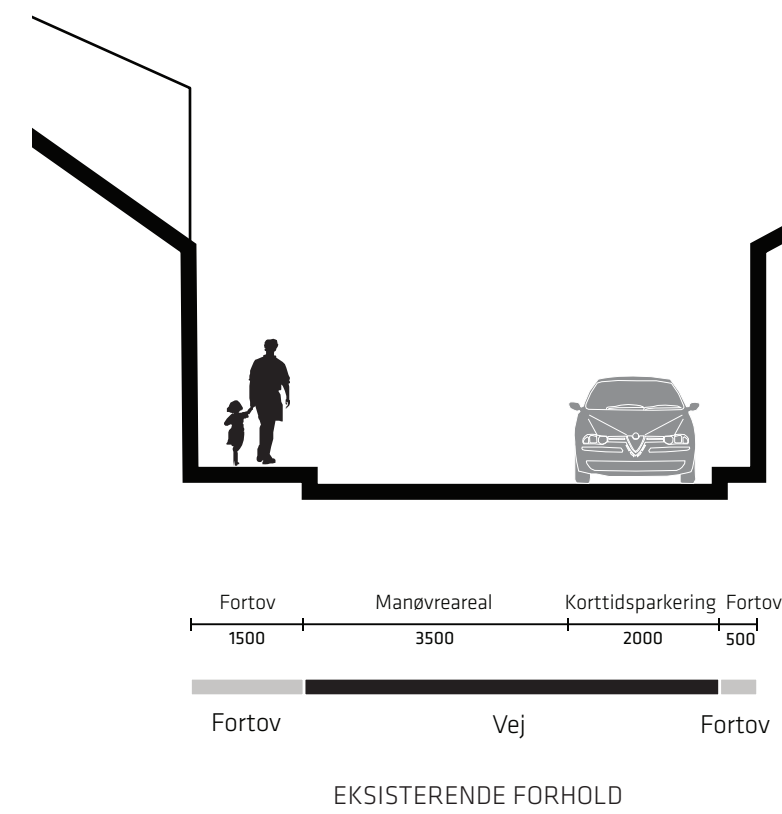
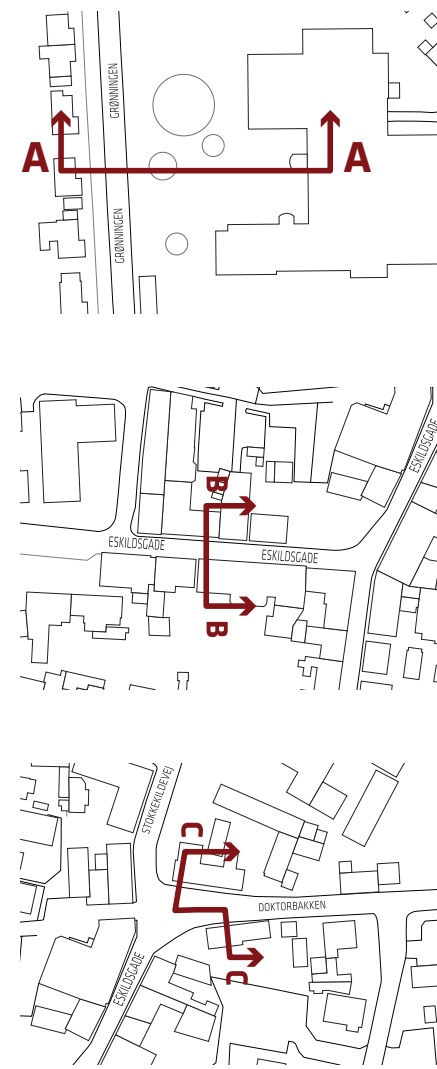
Det anbefales at etablere et plantebed i krydset ved Bibliotekspladsen. Beplantning ved vejene bidrager til bedring af folkesundhed, og trivsel i byens fysiske miljø og er med til at ophobe regnvandet, forsinke afstrømningen og øge nedsvingningen, således at regnvandet ikke flyder ud på kørebaner og foran huse.

AAKIRKEBY HALLERNE

PRINCIPSNIT A-A

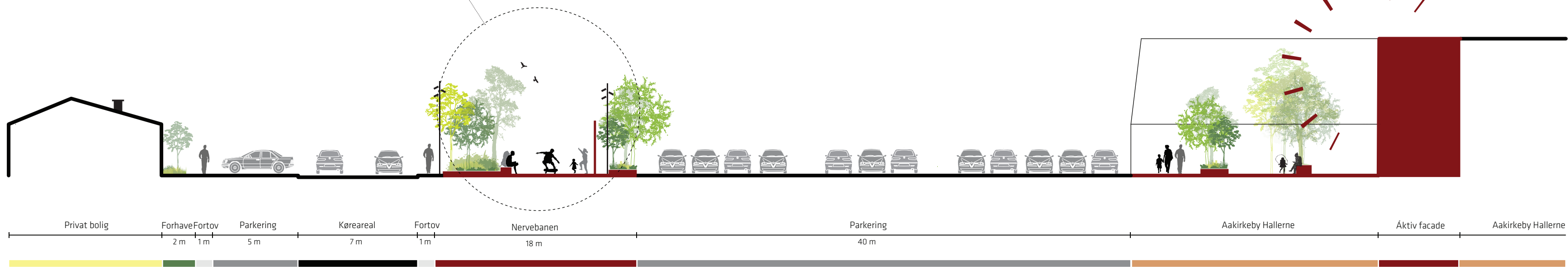
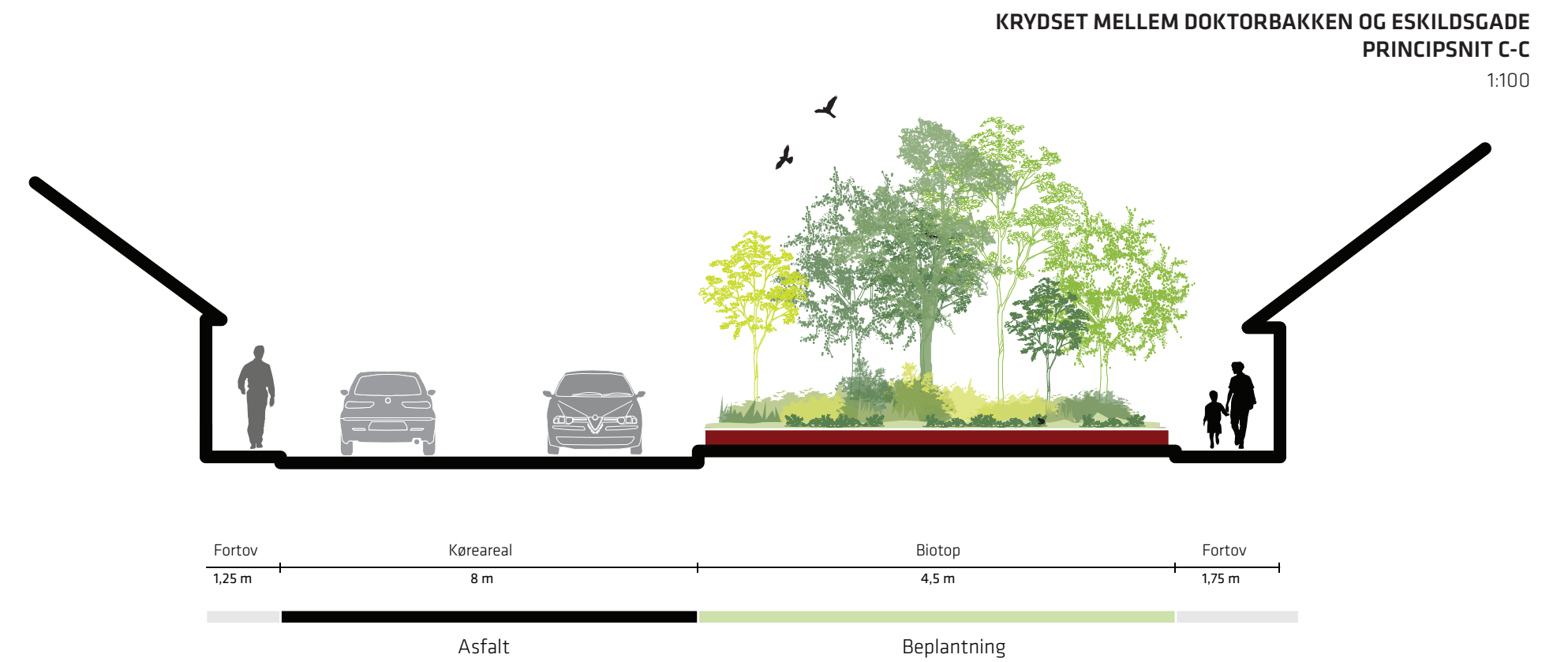
1:100

ESKILDSGADE

PRINCIPSNIT B-B

1:100

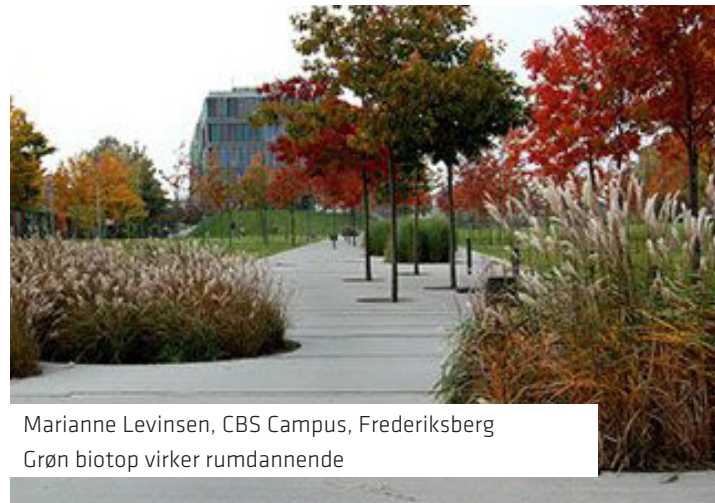

MEDBORGERHUSET

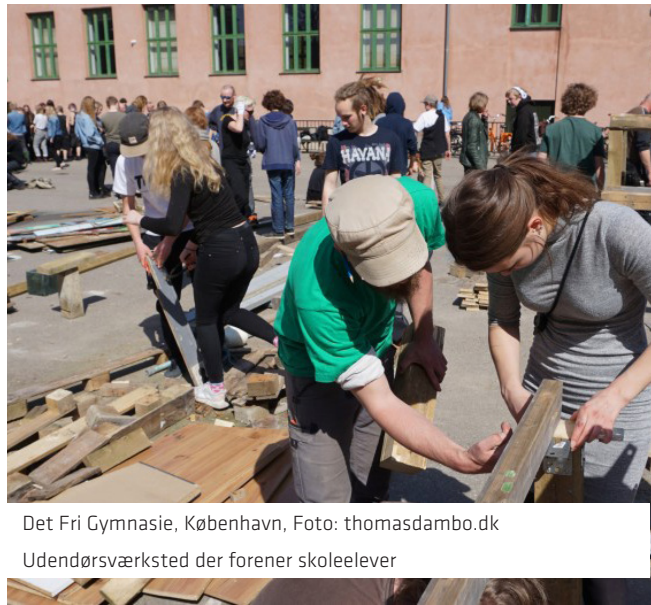
REFERENCER

Buro lubbers, landscape architecture, Holland
En langbænk der byder velkommen til ophold og interaktion

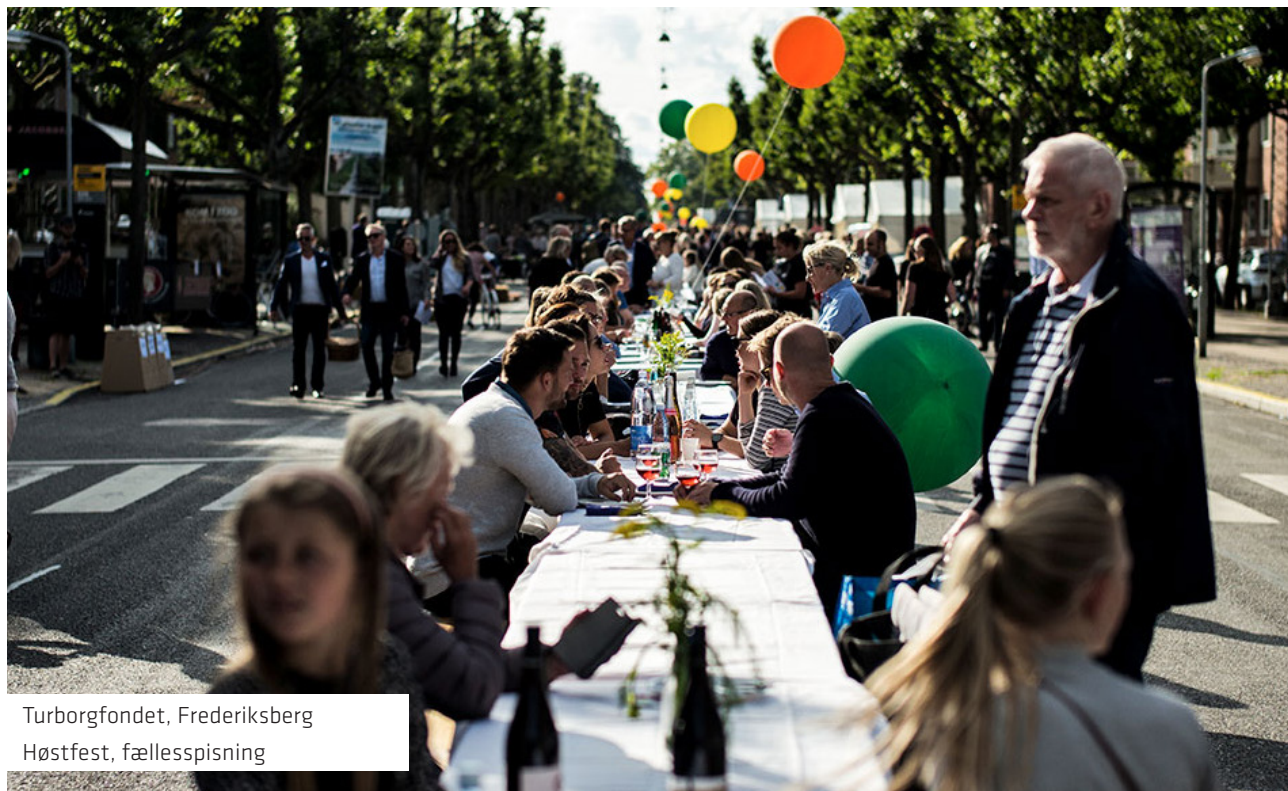
Marianne Levinsen, CBS Campus, Frederiksberg
Grøn biotop virker rumdannende

Det Fri Gymnasie, København, Foto: thomasdambo.dk
Udendørsværksted der forener skoleelever

Fasan Gården, Frederiksberg
Et fælleshus der inviterer til spising og læring

Turborgfondet, Frederiksberg
Høstfest, fællesspising

Regenstein Learning Campus, Illinois USA
Legeplads for børn i naturmaterialer

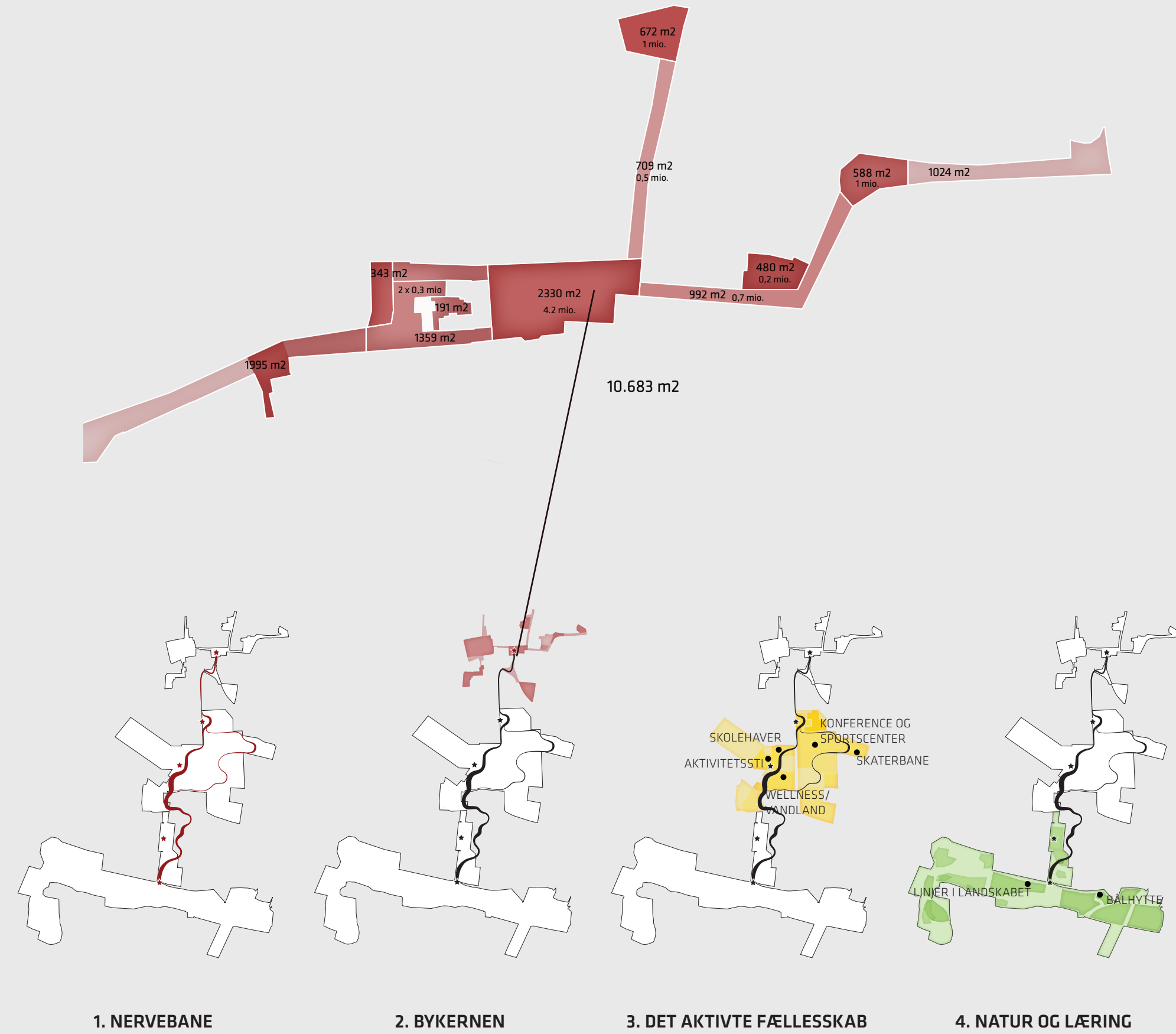

Endelig har beboerne fået et stærkt samlingspunkt i Aakirkeby. Det gamle kommune-kontor er blevet omdannet til et aktivt medborgerhus. Byrummene omkring huset bliver brugt i sommerhalvåret og er forbundet til kirken og biblioteket. Her er det naturligt lige at slå et smut forbi og se hvad der sker. Værkstederne er ofte i brug, og fællesspising er blevet en fast tradition. Det grønne præg fortsætter her med mange stauder og planter, der flankerer huset.

DELPROJEKTER

DELEMENTER

TIDSOVERSIGT

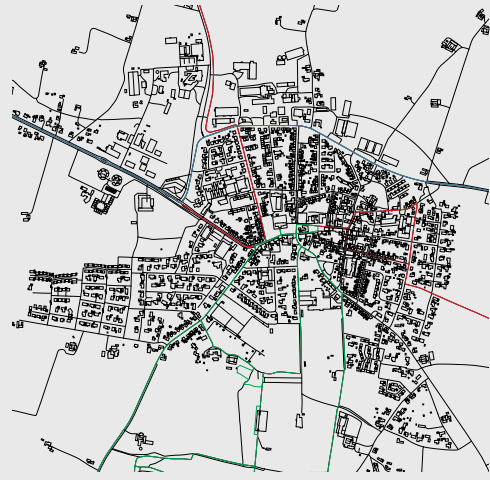
FASEINDELING

KORTLÆGNING

EKSISTERENDE FORHOLD

FORBINDELSER

Kortlægning af Aakirkebys vigtigste infrastrukturelle forbindelser, herunder primærrute 38 (fra Rønne til Nexø) og cykelruter 21 og 25, samt den kommende stiforbindelse Linjer i Landskabet.

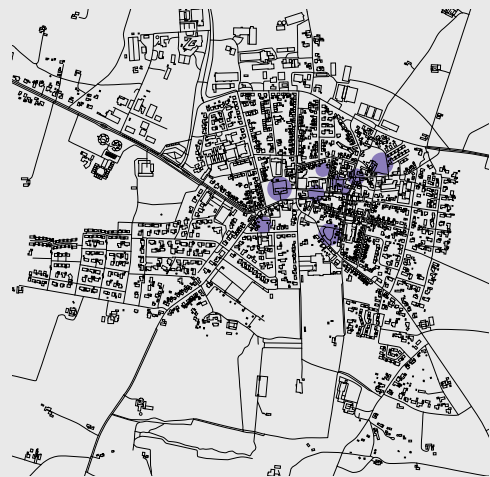
- Primærrute 38
- Cykelruter
- Linjer i Landskabet

GRØNNE OG BLÅ OMRÅDER

Kortlægning af grønne og blå områder ved Aakirkeby, herunder Sdr. Byskov, Klintebakken, Kannikeskoven, Aakirkeby kirkegården, sportsarealerne ved Aakirkebyhallerne, Præstedammen, Doktorbakken og området ved Aa Kirke.

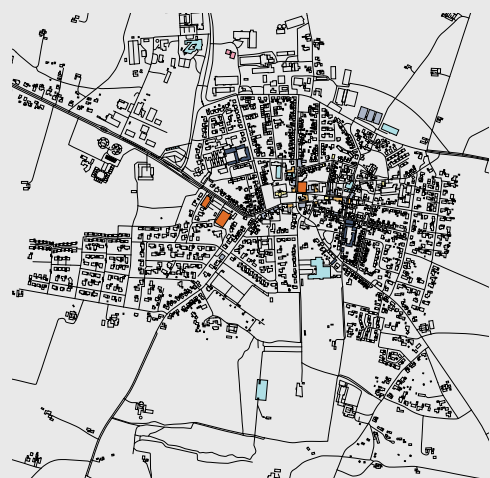
- Skovområder
- Kirkegård
- Grønne aktivitetsområder
- Vand

BYRUM OG PLADSER

Kortlægning af byrum i Aakirkebys bymidte, herunder Torvet, Doktorbakken, Smedetorvet, Bibliotekspladsen, området omkring Aa Kirke, Præstevænget og Præstedammen. Der er en manglende forbindelse mellem byrummene og de føles fragmenteret.

- Byrum og pladser

PROGRAMMERING

Kortlægning af funktioner i Aakirkeby midtby, opdelt i seks kategorier: Erhverv, Supermarked, Restaurant/Hotel, Skoler, Aktivitet/Underholdning og Attraktioner.

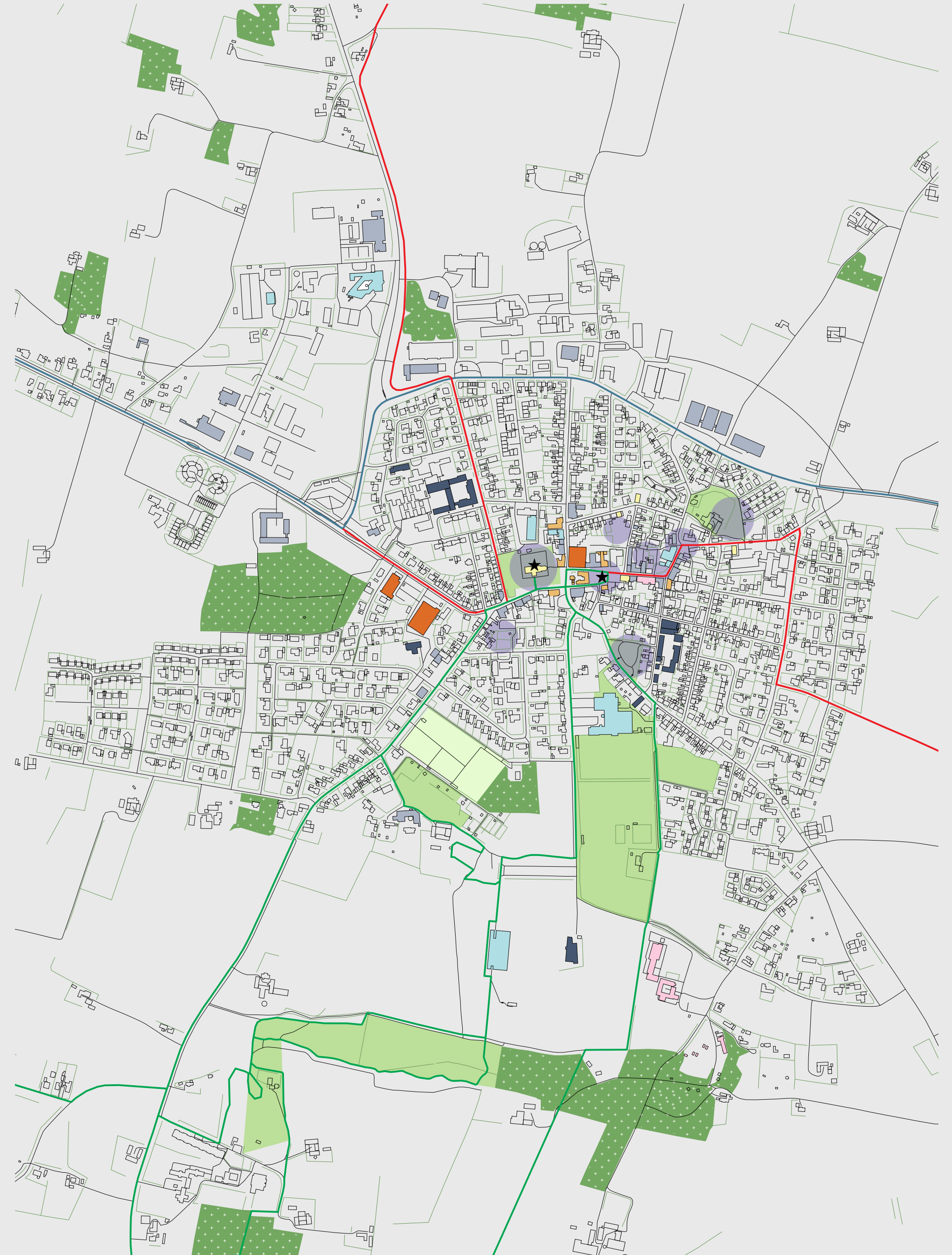
- Erhverv
- Supermarked
- Restaurant/hotel
- Skole
- Aktivitet/underholdning
- ★ Attraktion

BYGNINGSREGISTRERING FRA 2002 (SAVE)

SAVE er en sammenskrivning af "Survey of Architectural Values in the Environment" (= Kortlægning af arkitektoniske værdier i miljøet). Metoden bygger på en vurdering af fem forskellige forhold ved en bygning: arkitektonisk værdi, kulturhistorisk værdi, miljømæssig værdi, originalitet og tilstand.

- Fredet bygning
- Høj bevaringsværdi
- Middel bevaringsværdi
- Lav bevaringsværdi

Wallens Gaard

Hiare Gd. 4te Sct.

Mank Gd. 60te Sct.

Warrre Gd. 70te vaar.

Selle Gd. 80te Sct.

Lengere Gd. 81te vaar.

Drang Gd. 82te Sct.

Barr Gd. 83te Sct.

Saa Bakken 01te Sct.

Salle Gd. 84te Sct.

Faare Pije

F. Steubens 1te Sct.

Lille Myre Gd. 1te vaar.

20ten vaar.

Spisere Gd. 20te vaar.

Landmölle.

Swillinges Gaard.

Kiempe Gd. 4te vaar.

Saukieren Gd. 19te vaar.

Aae Kirke Pije.

Kuinn Gd.

Braste Gd.

Store Gusmande Gd. 55te Sct.

Nije

Lille Gusmande Gd. 44te Sct.

Asnes Gd. 53te Sct.

Uermölle Gd. 52te Sct.

Aae Kirke

18te vaar.

Kiub